

tegenover de Grieksche massa: *deze* verwacht het van het heden, *zij* vestigt het oog op het verleden⁵⁷⁾ en op de toekomst; en daarmee geeft ze juist datgene wat aan die massa ontbrak: de hoop, die de ziel verheft en haar uitvoert ver boven de moeiten en beslommeringen dezes levens.⁵⁸⁾ En ook hier staat weer PLATO aan de spits: want sterker dan hij wijst wellicht niemand vóór hem op het loon, dat den waren wijsgeer beidt: de onsterfelijkheid der ziel is de sluitsteen zijner leer.

Nu zeg ik niet, dat al deze dichters en denkers mystici zijn, maar de geest die hen allen beheerscht, den een meer, den ander minder, en onder wiens beademing ze allen staan, misschien zelfs EURIPIDES niet uitgezonderd, dat is de geest der mystiek.

Zoo ben ik dan allengs van zelf gekomen tot het *tweede* punt waar ik uwe aandacht op wilde vestigen. Waar ik in de eerste plaats U schilderde den *vorm*, waarin deze strooming zich openbaarde, ga ik U thans wijzen op haar *wezen* en hare *betekenis* voor de philologie.

Hier is echter een woord tot nadere preciseering niet overbodig. In den aanvang mijner rede wees ik U er op, hoe de fout van de kritisch-rationalistische school eene tweevoudige is: eenerzijds een op den voorgrond schuiven van de kritiek, en hoogstens van de realia, maar in elk geval een verwaarloozen van de filosofisch-religieuze zijde der Grieksche ontwikkeling, — en aan den anderen kant, waar het *noodzakelijk* was zich met de filosofie bezig te houden, een rationalistisch-intellectualistische interpretatie die met het karakter dier filosofie ten eenenmale in strijd is.

Definieert Ge nu de philologie als *wetenschap van den logos*, en verdeelt Ge haar in philologie in engeren zin, historie en filosofie,⁵⁹⁾ dan behoef ik, om te bewijzen, dat de kritisch-rationalistische school hare philologische roeping verzuimd heeft, U slechts aan te toonen, dat ze de filosofie als onderdeel der philologie verwaarloosd heeft: en dat dit inderdaad het geval is, zal wel niemand ontkennen. Maar daarmee is de quaestie niet uit. Immers we bewegen ons in deze oogenblikken niet op *philosophisch*, maar op *philologisch* terrein, *philologisch* dan in engeren zin genomen. En zoo zal het bewijs van mijne thesis in eigenlijken zin eerst dan geleverd zijn, wanneer ik aange-